

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2021-04-27

Närvarande: F.d. justitieråden Leif Thorsson och Karin Almgren
samt justitierådet Stefan Johansson

Aggressionsbrottet i svensk rätt och svensk straffrättslig domsrätt

Enligt en lagrådsremiss den 15 april 2021 har regeringen
(Justitiedepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande
över förslag till

1. lag om ändring i brottsbalken,
2. lag om ändring i lagen (2014:408) om ändring i lagen (1998:1703)
om ändring i brottsbalken,
3. lag om ändring i lagen (2014:406) om straff för folkmord, brott mot
mänskligheten och krigsförbrytelser,
4. lag om ändring i rättegångsbalken,
5. lag om ändring i miljöbalken,
6. lag om ändring i lagen (1957:668) om utlämning för brott,
7. lag om ändring i lagen (1966:314) om kontinentalsockeln,

8. lag om ändring i lagen (1976:19) om internationellt samarbete rörande lagföring för brott,
9. lag om ändring i lagen (1978:801) om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet,
10. lag om ändring i lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg,
11. lag om ändring i lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor,
12. lag om ändring i lagen (1982:963) om rymdverksamhet,
13. lag om ändring i jaktlagen (1987:259),
14. lag om ändring i lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon,
15. lag om ändring i fiskelagen (1993:787),
16. lag om ändring i lagen (1994:569) om Sveriges samarbete med de internationella tribunalerna för brott mot internationell humanitär rätt,
17. lag om ändring i lagen (1995:732) om skydd för gravriden vid vraket efter passagerarfartyget Estonia,
18. lag om ändring i lagen (1996:95) om vissa internationella sanktioner,
19. lag om ändring i lagen (2002:329) om samarbete med Internationella brottmålsdomstolen,
20. lag om ändring i lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall,
21. lag om ändring i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder,
22. lag om ändring i lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet,
23. lag om ändring i luftfartslagen (2010:500),
24. lag om ändring i radio- och tv-lagen (2010:696),

25. lag om ändring i lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder,
26. lag om ändring i lagen (2012:179) om straff för olovlig befattningsmed klusterammunition.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunniga Charlotte Eklund Rimsten.

Förslagen föranleder följande yttrande.

Förslaget till lag om ändring i brottsbalken

2 kap. 1 §

Paragrafen reglerar svensk domstols behörighet att döma över brott som har begåtts i Sverige.

Ett brott kan lokaliseras till flera platser och det kan därför uppstå situationer där ett brott kan anses vara begånget såväl i Sverige som utomlands. De svenska lokaliseringsreglerna bygger bl.a. på den s.k. ubikvitetsprincipen, som innebär att det är tillräckligt att någon del av brottet har begåtts i Sverige för att det ska kunna lokaliseras hit. Det kan förekomma att förberedelse- eller stämplingsåtgärder har vidtagits i Sverige, men utförandet av brottet och dess effekter har skett i ett annat land (jfr RH 2000:84). Denna situation berörs inte i remissen, vilket Lagrådet anser vara en brist.

När det gäller brott som inte har fullbordats innehåller förslaget, liksom dagens lagstiftning, en uttrycklig reglering endast vad avser försök till brott. Förberedelse och stämpling anses emellertid, enligt nu gällande rätt, vara begångna där den brottsliga handlingen företogs. Däremot anses förberedelse och stämpling inte kunna

lokaliseras utifrån var brottet skulle ha fullbordats. Frågan förbigås med tystnad i lagrådsremissen. Lagrådet anser att det under den fortsatta beredningen finns anledning att överväga om denna fråga uttryckligen bör behandlas.

2 kap. 5 §

I paragrafen anges när dubbel straffbarhet är en förutsättning för svensk domstols behörighet.

Huvudregeln är att svensk domstol är behörig endast om gärningen är straffbar även enligt lagen på gärningsorten. Vidare får det inte dömas till påföljd som är strängare än det svåraste straff som är föreskrivet för brottet enligt lagen på gärningsorten. Vid bedömningen av den förra frågan ska bl.a. gärningslandets preskriptionsregler beaktas. I författningskommentaren anges att det – till skillnad från vad som hittills gällt – bör vara tillräckligt för att kravet på dubbel straffbarhet ska vara uppfyllt att preskription inte inträtt om lagföring i stället skett i det andra landet. När det gäller den senare frågan framgår det av författningskommentaren, att i de fall brott har begåtts på flera staters område avgör straffmaximum i den stat som har strängast straffskala för brottet – tillsammans med straffmaximum enligt den svenska straffskalan – den övre gränsen för vilket straff som kan dömas ut i Sverige.

De nu berörda uttalandena innebär att gällande rätt, så som den har uttolkats av Högsta domstolen i NJA 2008 s. 930 och NJA 1993 s. 292, frångås. Lagrådet anser att detta på ett tydligt sätt bör framgå av författningskommentaren.

Förslaget till lag om ändring i lagen om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser

11 a §

Paragrafen, som är ny, straffbelägger aggressionsbrott i svensk rätt.

Lagrådet anser att definitionen av aggressionshandling har fått en språklig utformning som är mindre lyckad. Lagrådet konstaterar emellertid att utformningen ligger väl i linje med resolutionens engelska lydelse och helt överensstämmer med den svenska översättningen. Förslaget får därför godtas.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.